

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۵	فصل اول: امنیت شهری
۵	۱-۱ تعاریف، مفاهیم، اصول و اهداف امنیت شهری
۱۰	۲-۱ جایگاه امنیت شهری در مکاتب غربی و اسلامی (همسانی‌ها و ناهمسانی‌ها)
۱۷	۳-۱ جایگاه امنیت شهری در آرمان‌شهر اسلامی
۱۹	۴-۱ محورها و عوامل ناامنی شهرها
۲۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول
۳۰	خودآزمایی تشریحی فصل اول
۳۱	فصل دوم: تعاریف و ویژگی‌های تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۳۱	۱-۲ مفاهیم، اصول و اهداف تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۳۷	۲-۲ تحقیق علمی در مطالعات امنیت شهری
۴۱	۳-۲ اهداف تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۴۶	۴-۲ ضرورت‌های تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۴۹	۵-۲ ویژگی‌ها و اصول تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۶۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۶۱	خودآزمایی تشریحی فصل دوم
۶۲	فصل سوم: طبقه‌بندی انواع تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۶۲	۱-۳ طبقه‌بندی انواع تحقیق از منظر کاربرد
۶۲	۱-۱-۳ تحقیق بنیادی، محض یا پایه‌ای
۶۳	۲-۱-۳ تحقیق کاربردی
۶۴	۲-۳ طبقه‌بندی بر اساس عمق موضوع تحقیق یا اهداف

صفحه	عنوان
۶۵	۱-۲-۳ تحقیق اکتشافی
۶۷	۲-۲-۳ تحقیق توصیفی
۶۸	۳-۲-۳ تحقیق تبیینی
۶۸	۴-۲-۳ تحقیق همبستگی
۶۸	۳-۳ طبقه‌بندی بر اساس نوع داده‌های استفاده‌شده
۶۹	۱-۳-۳ تحقیق کمی
۷۰	۲-۳-۳ تحقیق کیفی
۷۲	۳-۳-۳ تحقیق آمیخته
۷۳	۴-۳ طبقه‌بندی مقایسه‌ای یا تقابلی
۷۳	۱-۴-۳ توصیفی در برابر تحلیلی
۷۴	۲-۴-۳ کاربردی در برابر بنیادی
۷۴	۳-۴-۳ کمی در برابر کیفی
۷۴	۴-۴-۳ مفهومی در برابر تجربی یا آزمایشی
۷۵	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۷۶	خودآزمایی تشریحی فصل سوم
۷۷	فصل چهارم: طبقه‌بندی انواع فلسفه و پارادایم‌های تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۷۷	۱-۴ طبقه‌بندی انواع فلسفه و پارادایم‌های تحقیق از دیدگاه نظریه‌پردازان
۷۸	۱-۱-۴ گویا
۸۷	۲-۱-۴ تشکری و تدلای
۹۲	۳-۱-۴ ساندرز
۱۰۱	۴-۱-۴ سایر نظریه‌پردازان
۱۰۹	۲-۴ طبقه‌بندی انواع فلسفه و پارادایم‌های تحقیق از دیدگاه عناصر و ابعاد پارادایمی
۱۱۳	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم
۱۱۳	خودآزمایی تشریحی فصل چهارم
۱۱۴	فصل پنجم: ابعاد و عناصر تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۱۴	۱-۵ ابعاد و عناصر فلسفی
۱۱۹	۱-۱-۵ پارادایم
۱۲۲	۲-۱-۵ هستی‌شناسی
۱۲۶	۳-۱-۵ معرفت‌شناسی
۱۳۰	۲-۵ پراکسیس

صفحه	عنوان
۱۳۱	۱-۲-۵ نظریه
۱۴۴	۲-۲-۵ روش شناسی
۱۵۰	۳-۲-۵ روش ها
۱۵۱	۴-۲-۵ گونه ها یا ژانر
۱۵۲	۳-۵ عناصر اخلاقی
۱۵۳	۱-۳-۵ اخلاق
۱۵۶	۲-۳-۵ ارزش ها
۱۵۹	۳-۳-۵ بازتابندگی
۱۵۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۱۶۰	خودآزمایی تشریحی فصل پنجم
۱۶۱	فصل ششم: مفهوم فرایند و طرح تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۶۱	۱-۶ فرایند تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۶۱	الف) فرمول‌بندی مسئله تحقیق
۱۶۲	ب) بررسی گسترده ادبیات
۱۶۲	ج) توسعه فرضیه تحقیق
۱۶۲	د) آماده‌سازی طرح تحقیق
۱۶۲	ه) تعیین طرح نمونه تحقیق
۱۶۳	و) جمع‌آوری داده‌های تحقیق
۱۶۳	ز) اجرای پروژه
۱۶۳	ح) تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۶۳	ط) آزمون فرضیه
۱۶۳	ی) تعمیم و تفسیر
۱۶۴	ک) تهیه گزارش یا ارائه نتیجه
۱۶۷	۲-۶ مراحل یازده گانه فرایند تحقیق از نظر سولامی سونمز
۱۶۷	۱. آشکارسازی
۱۶۷	۲. توصیف
۱۶۸	۳. پیش‌بینی
۱۶۸	۴. بررسی دقیق
۱۶۸	۵. تعیین و سامان‌بخشی
۱۶۸	۶. تشخیص مسئله
۱۶۹	۷. تأیید
۱۶۹	۸. درمان یا حل مسئله

صفحه	عنوان
۱۶۹	۹. تقویت و استحکام بخشی
۱۶۹	۱۰. پیشرفت
۱۷۰	۱۱. ردیابی
۱۷۱	۳-۶ مفهوم طرح تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۷۷	الف) عینیت
۱۷۷	ب) بی طرفی
۱۷۷	ج) پایایی
۱۷۷	د) اعتبار
۱۷۷	ه) تعمیم پذیری
۱۷۸	و) اطلاعات کافی
۱۸۱	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل ششم
۱۸۲	خودآزمایی تشریحی فصل ششم
۱۸۳	فصل هفتم: ساختار و مدل سازی مسئله در مطالعات امنیت شهری
۱۸۳	۱-۷ تعریف مسئله تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۸۶	۲-۷ بیان مسئله تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۸۶	مرحله ۱: حوزه مسئله
۱۸۶	مرحله ۲: طرح مسئله در محدوده‌ای خاص
۱۸۷	مرحله ۳: تبیین شکاف پژوهش
۱۸۸	مرحله ۴: کشف شهودی محقق
۱۹۰	۳-۷ منابع بیان مسئله تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۹۲	۴-۷ شناسایی و ارزیابی مسئله تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۹۴	۵-۷ تبیین رابطه حوزه، موضوع، عنوان و مسئله تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۹۸	۶-۷ پرسش‌های تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۱۹۹	۷-۷ مسئله تحقیق و شکاف تحقیق در مطالعات امنیت شهری
۲۰۵	۸-۷ رویکردهای تحلیل مسئله در مطالعات امنیت شهری
۲۰۵	۱-۸-۷ درخت مسئله
۲۱۰	۲-۸-۷ چراهای پنج گانه / تحلیل علت ریشه‌ای
۲۱۱	۳-۸-۷ تحلیل استخوان ماهی
۲۱۵	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم
۲۱۵	خودآزمایی تشریحی فصل هفتم

صفحه	عنوان
۲۱۶	فصل هشتم: تدوین فرضیه در مطالعات امنیت شهری
۲۱۶	۱-۸ تعاریف فرضیه
۲۱۹	۲-۸ ماهیت فرضیه
۲۲۰	۳-۸ کارکردهای فرضیه
۲۲۱	۴-۸ اهمیت فرضیه
۲۲۲	۵-۸ اهداف و ویژگی‌های فرضیه‌های خوب
۲۲۳	۶-۸ مفروضات، اصل موضوع و فرضیه
۲۲۴	۷-۸ صورت‌بندی فرضیه
۲۲۵	۸-۸ مبانی بنیادی فرضیه
۲۲۶	۹-۸ اشکال فرضیه
۲۲۶	الف) شکل پرسشی
۲۲۷	ب) بیان اخباری
۲۲۷	ج) فرضیه جهت‌دار
۲۲۸	د) فرضیه غیر جهت‌دار یا فرضیه صفر
۲۲۸	۱۰-۸ دسته‌بندی فرضیه‌ها
۲۲۸	الف) فرضیه صفر در برابر فرضیه جایگزین یا فرضیه مقابل
۲۲۹	ب) فرضیه محتوایی در برابر فرضیه آماری
۲۲۹	ج) فرضیه ساده در برابر فرضیه پیچیده
۲۲۹	د) فرضیه عملی در برابر فرضیه آماری
۲۳۰	ه) فرضیه جهانی در برابر فرضیه وجودی
۲۳۰	۱۱-۸ تعاملات بیان مسئله و فرضیه‌های تحقیق
۲۳۱	۱۲-۸ معیارهای ارزیابی فرضیه
۲۳۴	۱۳-۸ فرضیه‌سازی در انواع مختلف پژوهش
۲۳۴	الف) فرضیه در پژوهش تاریخی
۲۳۵	ب) فرضیه در تحقیقات تجربی
۲۳۵	ج) فرضیه در تحقیقات توصیفی
۲۳۶	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هشتم
۲۳۷	خودآزمایی تشریحی فصل هشتم
۲۳۸	فصل نهم: شیوه‌های ادراک و استدلال در مطالعات امنیت شهری
۲۳۸	۱-۹ شیوه‌های ادراک در مطالعات امنیت شهری
۲۳۹	۱-۹-۱ عینیت‌گرایی

صفحه	عنوان
۲۴۰	۲-۱-۹ ذهنیت گرایی
۲۴۱	۳-۱-۹ تفاوت رویکردها در عینیت گرایی و ذهنیت گرایی
۲۴۳	۲-۹ رویکردها و شیوه‌های استدلال در مطالعات امنیت شهری
۲۴۳	۱-۲-۹ رویکرد استقرایی
۲۴۴	۲-۲-۹ رویکرد قیاسی
۲۵۱	۳-۲-۹ رویکرد استنتاج محتمل یا حدسی
۲۶۱	خودآزمایی چهار گزینه‌ای فصل نهم
۲۶۲	خودآزمایی تشریحی فصل نهم
۲۶۳	فصل دهم: روش‌شناسی تحقیقات کمی در مطالعات امنیت شهری
۲۶۳	۱-۱۰ تعاریف و مفاهیم تحقیقات کمی در مطالعات امنیت شهری
۲۶۷	۲-۱۰ طبقه‌بندی انواع تحقیقات کمی
۲۶۹	۱-۲-۱۰ تحقیقات غیر تجربی
۳۰۱	۲-۲-۱۰ تحقیقات آزمایشی (تجربی)
۳۰۹	خودآزمایی چهار گزینه‌ای فصل دهم
۳۱۰	خودآزمایی تشریحی فصل دهم
۳۱۱	فصل یازدهم: روش‌شناسی تحقیقات کیفی در مطالعات امنیت شهری
۳۱۱	۱-۱۱ تعاریف و مفاهیم تحقیق کیفی
۳۱۵	۲-۱۱ ویژگی‌های تحقیق کیفی خوب
۳۱۸	۳-۱۱ تفاوت‌های روش‌شناسی کیفی و کمی
۳۲۱	۴-۱۱ طبقه‌بندی انواع روش‌های کیفی
۳۲۱	۱-۴-۱۱ تحقیق پدیدارشناسی
۳۳۲	۲-۴-۱۱ تحقیق قوم‌نگاری
۳۳۸	۳-۴-۱۱ مطالعه موردی
۳۴۵	۴-۴-۱۱ نظریه داده‌بنیاد
۳۵۳	۵-۴-۱۱ اقدام‌پژوهی
۳۵۷	خودآزمایی چهار گزینه‌ای فصل یازدهم
۳۵۸	خودآزمایی تشریحی فصل یازدهم
۳۵۹	فصل دوازدهم: روش‌شناسی تحقیقات آمیخته در مطالعات امنیت شهری
۳۵۹	۱-۱۲ تعاریف، اصول و ویژگی‌های تحقیقات آمیخته

صفحه	عنوان
۳۶۹	۲-۱۲ طبقه‌بندی انواع تحقیقات آمیخته
۳۷۰	الف) روش‌های طراحی آمیخته زاویه‌بندی (درهم‌تنیده) هم‌زمان
۳۷۱	ب) روش‌های طراحی آمیخته لانه‌گزیده هم‌زمان
۳۷۱	ج) روش‌های طراحی آمیخته تبدیلی یا تغییرپذیر هم‌زمان
۳۷۱	د) روش‌های طراحی آمیخته متوالی - تبیینی
۳۷۲	ه) روش‌های طراحی آمیخته متوالی - اکتشافی
۳۷۲	و) روش‌های طراحی آمیخته متوالی - تبدیلی یا تغییرپذیر
۳۷۵	۳-۱۲ مراحل و دستورالعمل‌های تحقیقات آمیخته
۳۷۷	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوازدهم
۳۷۸	خودآزمایی تشریحی فصل دوازدهم
۳۷۹	فصل سیزدهم: ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها، تعیین حجم نمونه و روش‌های نمونه‌گیری در ...
۳۷۹	۱-۱۳ ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها
۳۸۰	۱-۱-۱۳ پرسش‌نامه
۳۸۲	۲-۱-۱۳ مصاحبه
۳۸۳	۳-۱-۱۳ روش مشاهده
۳۸۵	۲-۱۳ جامعه آماری و روش‌های تعیین حجم نمونه و نمونه‌گیری در مطالعات امنیت شهری
۳۸۶	۱-۲-۱۳ انواع روش‌های نمونه‌گیری
۳۹۸	۲-۲-۱۳ انواع روش‌های تعیین حجم نمونه و خطای نمونه‌گیری در مطالعات امنیت شهری
۴۰۳	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سیزدهم
۴۰۴	خودآزمایی تشریحی فصل سیزدهم
۴۰۵	منابع

مقدمه

امنیت یکی از عناصر اصلی پیشرفت، توسعه و شکوفایی استعدادهای هر جامعه است. بررسی آراء اندیشمندان بزرگ نیز مبین تأکید بر اهمیت امنیت و چگونگی تحقق و حفظ آن است. برای نمونه، در آراء فارابی، جامعه مدنی محصول تقسیم کار اجتماعی است و تنها در جامعه ایمن و سرشار از امنیت و آبادانی است که انسان به کمال و سعادت می‌رسد که درخور آن است، دست می‌یابد. از دیدگاه فارابی، خیرات و خوبی‌هایی که متعلق به همه مردم است دربرگیرنده امنیت، سلامت، کرامت، حرمت و آبرو است (اخوان کاظمی، ۱۳۸۸: ۹۲). امنیت، احساس آرامش و اطمینان از تعرض نکردن به جان، مال و سایر حقوق انسان‌ها محسوب می‌شود. این ارزش انحصاری، یکی از ضرورت‌های زندگی فردی و اجتماعی است که باید از آن صیانت و زمینه ارتقای آن فراهم شود (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۵). ضرورت امنیت را می‌توان ناشی از اهمیت موضوع امنیت به عنوان یک ضرورت عقلی دانست. اسلام نیز در تحقق امنیت، دارای طرحی عقلانی و منطقی، متناسب با سطوح فعالیت انسان و نیازهای وی است (باقرزاده، ۱۳۹۵: ۲۸). حکومت و سازمان‌های متولی مدیریت بحران‌های امنیتی، در جایگاه نهاد مسئول و مؤثر در حوزه امنیت، باید همچون یک دیده‌بان، با پیش‌بینی متغیرهای محیطی چند گام از زمان خود جلوتر باشند. به نظر می‌رسد، تهدیدکنندگان نظم و امنیت در آینده، صرفاً از میان مجرمان معمولی نیستند، بلکه احتمالاً متخصصان، مبتکران و هوشمندانی نیز دست به فعالیت‌های مجرمانه خواهند زد که این تغییرات، موجب پیچیده‌تر شدن تهدیدات امنیت شهروندان خواهد شد. اصولاً، جامعه برای فائق آمدن بر مشکلات امنیتی و دستیابی به توسعه پایدار در آینده، باید به تفکری علمی‌تر، ابتکاراتی سازنده‌تر، مدیریتی قوی‌تر، فرهنگ و هنجارهایی مطلوب‌تر از امروز مجهز شود (قلیزاده زاوشتی و قادری کوچکی، ۱۳۹۴: ۱۱۴). در همین راستا، بدیهی است که شهرها هیچ‌گاه از بحران‌های امنیتی در امان نخواهند بود. هر لحظه ممکن است، حادثه‌ای امنیتی شهرها را فرا گیرد و خسارت‌های چشمگیری نیز بر جای گذارد. پاسخگویی و واکنش در برابر بخشی بزرگ از این بحران‌ها، نیازمند داشتن آمادگی مقابله است. بر این مبنای اهمیت تبیین چارچوب روش‌شناسی و روش تحقیق در مطالعات امنیت شهری به قابلیت‌های آن در حل مسائل امنیت شهری بازمی‌گردد. لذا، کتاب حاضر از دو جنبه نظری و عملی برای

جامعه اهمیت دارد. اهمیت نظری این اثر علمی، از سه دیدگاه ترکیبی مورد تأکید و توجه است: دیدگاه نخست، اهمیت موضوع امنیت شهری؛ دیدگاه دوم، اهمیت تحقیق در مطالعات امنیت شهری؛ و دیدگاه سوم اهمیت شناخت دقیق روش‌شناسی و روش‌های تحقیق آن در مطالعات امنیت شهری.

اثرپذیری امنیت شهرها از عوامل طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اثرگذاری آن بر تمامی شاخه‌های توسعه شهری، به آن نقش بنیادین داده است. بسیاری از مصلحان و برنامه‌ریزان شهری که دغدغه تحقق عدالت شهری را داشته‌اند، امنیت را شرط ضروری عدالت و کسانی که به رفاه شهری اندیشیده‌اند، امنیت را ضامن آسایش شهری دانسته‌اند. آنانی که بر توسعه اقتصاد شهری تکیه کرده‌اند، امنیت را عامل آن و نیز کسانی که برای حاکمیت ارزش‌های معنوی تلاش کرده‌اند، امنیت را مقدمه واجب الهی تلقی کرده‌اند (علیدوست، ۱۳۹۵: ۶).

موضوع شناخت و آگاهی علمی از عوامل اصلی تأثیرگذار بر امنیت شهری و رفع عوامل تهدیدکننده امنیت شهروندان، و به تبع آن، دقت در انجام تحقیقات در حوزه مطالعات امنیت شهری بیش‌ازپیش اهمیت یافته است.

امنیت شهروندان از حقوق اولیه آنان محسوب می‌شود. اگر امنیت در سطوح و ابعاد متنوع آن تأمین نگردد، نه تنها زندگی شهروندان با مشکل مواجه خواهد شد، بلکه مسئولین شهری نیز نمی‌توانند بر مشارکت و همراهی شهروندان در اداره امور جامعه امیدوار باشند (شایگان و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۶). مطالعات دقیق و علمی در حوزه امنیت شهری می‌تواند با ارائه پیشنهادها راهبردی، چنین بستری را فراهم نماید. انجام پژوهش در حوزه امنیت شهری، موضوعی حساس و بحث‌برانگیز بوده، به طوری که غالباً در خصوص سنجش و ارزیابی آن در شهرها میان محققان اختلاف نظر وجود داشته است. بدین ترتیب از لحاظ نظری با توجه به اهمیت داشتن موضوع امنیت شهری می‌توان استنباط نمود که دستاوردها و نتایج کتاب حاضر امری است با اهمیت. از نگاه عملی نیز موضوع کتاب از جهات متفاوت حائز اهمیت است. تبیین چارچوب روش‌شناسی و روش تحقیق می‌تواند به اثربخشی عملی مطالعات امنیت شهری در قالب مقالات، گزارش‌های تحقیقاتی و پروژه‌های دانشجویی کمک کند.

روش‌شناسی و روش تحقیق، به عنوان دو مقوله فلسفی و علمی مرتبط، از حیث تعیین نظرگاه روش در فلسفه یا ابزار شناخت در دانش، در بسیاری از رشته‌های علمی، اعم از علوم طبیعی و انسانی، مطالعه و تدریس می‌شوند. رشته‌های علمی یا موضوعات تخصصی از حیث

فلسفی یا تخصصی، جهان‌بینی ویژه هر جامعه علمی و فرهنگی و میزان تکامل دانش تخصصی، از برخی اصول، قواعد و الگوهای روش‌شناختی و روش تحقیق عام یا خاص بهره می‌برند. اهمیت مقوله روش‌شناسی و روش تحقیق در حوزه‌های تخصصی، از جمله مطالعات امنیت شهری، از آنجاست که بسیاری از پدیده‌های انسانی و طبیعی، از دیرباز وجود داشته‌اند، لیکن گسترش دانش آدمی و تکامل شناخت ویژگی‌ها و نقاط مجهول پدیده‌ها، ناشی از تکامل رویکردهای روش‌شناختی یا دستیابی انسان به روش‌ها و ابزارهای تحقیق و شناخت علمی بوده است. بنابراین، یکی از مقولات مهمی که در تکامل شناخت در حوزه مطالعات امنیت شهری و تحقیقات علمی لازم است به آن توجه ویژه‌ای صورت گیرد، تأکید بر روش‌شناسی و روش تحقیق در فرایند تحقیقات امنیت شهری است. کم‌توجهی به ضرورت‌های ساختاری و عملکردی هر یک از این مفاهیم در تحقیقات امنیت شهری و نیز ضعف توجه به عناصر حیاتی هویت‌بخش هر یک، می‌تواند از اثربخشی تحقیقات در این حوزه بکاهد. بدین ترتیب، در تبیین وجوب نظری و کاربردی این اثر علمی، می‌توان به کمبود چارچوبی مدون در حوزه روش‌شناسی و روش تحقیق اشاره نمود که باید در مطالعات امنیت شهری بر آن تأکید شود. روش‌شناسی تبیین‌گر عملکرد محقق در جهت هویت‌بخشی عقاید فلسفی، انتخاب روش‌های تحقیق و استفاده از نظریه‌ها در فرایند تحقیق است. بدین ترتیب، روش‌شناسی در حوزه مطالعات امنیت شهری با روشن ساختن زیربنای انتخاب و استفاده از یک روش خاص تحقیق برای محقق به بررسی چرایی و چیستی انتخاب روش‌ها می‌پردازد. در واقع، روش‌شناسی این پرسش را مطرح می‌کند که محقق چگونه می‌تواند «به آنچه معتقد است می‌داند»، پی ببرد. بی‌تردید نقش روش‌شناسی به عنوان رابط یا جریان شناخت بین دو عنصر معرفت‌شناسی (عامل شناخت) و هستی‌شناسی (موضوع شناخت) در قلمروهای مختلف دانش بشری، از جمله مطالعات امنیت شهری بسیار اهمیت دارد.